Србобран излази средомъ, петкомъ и недељомъ.

Предплату примаю све ц. и кр. поште познати скупитељи и уредничество (леба ска улица, у кући бр̑й 882.).

Рукописи не враћаю се натраг.

СРБОБРАН.

Предплатне цене у аустр. вр.
на три месеца . . . . 3 ф.
на по године . . . . . 6 ф.
на годину . . . . . 12 ф.

За огласе плаћа се за оно место, кое еданъ редъ изъ петита заузима за сваки путъ по 7 новчића, и сваки путъ по 36 новч. штемпларине.

Год. II. У Новомъ Саду, у среду 12. септембра 1862. Брой 82.

Телеграмъ

Уредништву „Србобрана“.

У Београду 11. септембра: Юче е одавде отишла мешовита комисия у Ужице, да тамошнѣ Турке преко границе оправи.

НОВИ САДЪ. 11. септ.

Црна Гора и слобода нѣна іошт ни е пропала. Іошт, ако и изнемогла, али тек слободно дише Црна Гора, и мисли се до последнѣ капи крви бранити. Она іошт држи, да ће рођена сестра нѣна, Србия, ма и у еданайстомъ часу, ранне нѣне срдцу примити и безъ размишлявана у помоћ іой притећи. Рок примирия, кое е Црна Гора съ Турци учинила, по свой прилици већ е истекао, и ми сваки часъ очекуемо гласове о новимъ крвавимъ биткама, кое ће или Црну Гору сасвимъ опустошити, или турску войску упропастити. Ер Црна Гора нити е досад примила, нити ће кадгодъ примити услове мира одъ Омера. Црна Гора уме искати, алъ не уме давати.

У овакимъ критичкимъ околностима, кое прете или турску войску упропастити или све Црногорце истребити, у овомъ найкрвавиемъ рату, кои с едне стране варварство, а с друге крайнѣ очаянѣ води, цео народ српски, цело славенство а особито угнѣтено християнство у Турской упрло е свое очи у Србию, и одъ нѣ очекуе, да она ову нееднаку борбу на срећу свою и свое зароблѣне браће одсудно прекине, оставивши безплодно полѣ дипломацие, и лативши се светла оружия.

Црна Гора.

М. Съ Тромеђе на край Паштровића 1 септембра. Одкако су Турци съ превеликимъ губиткомъ свое войске Црноевића рѣку заузели не чуемо више бойну пушку пуцати. Крвава игра одъ нѣкогъ времена престала е. Нама се чини, да су обе стране сите ратованя. Низ се нимало чудити, ако се уморило мало племе Србаля, кад е силна ордия Турска изнемогла и клонула, кое има по казиваню достовѣрни лица, до 150,000 у чем се наравно измећари, радници, што путъ поправляю и они, што заиру доносе, брое. Време е већъ. да после деветъ месеци непрестаногъ крвавленя мало одану! Данасъ се може увѣрити цео светъ о црногорскоме юнаштву! Дивльи османлие нису никада толико времена имали, да Соколово гнѣздо истребе, без да имъ е ико сметао, колико ове године. Па найпосле какву ће славу своме падиши понети? — Ако су Турци на Рѣку дошли, нису ли црногорци Никшићку варош у пепео обратили, Крњице изгорели и све околне жителѣ на предаю склонили били, докле ние велика сила на њи наврла? Ние ли за свакога Црногорца педесетъ турака пало? — Ми у овай часъ можемо наше читателѣ извѣстити, да е за сада примирѣ. Докле ће траяти, незнамо. Консули француски и Руски долазили су ови дана на Цетинѣ и са Омерпашиним послаником миръ уговарали. Робови што су у Крњице ухваћени пустили су Црногорци. Говори се, да турска захтева од Црне Горе: да іой допусти начинити путъ изъ Спужа у Никшиће преко Бѣлопавлића. Князъ Никола добро се на то насмияо. Турска би му зато границу Црне Горе доста разширила. Али као да нису мудри ефендие угонетали; Црногорци ишту, али недаду Турчину ништа. Иво Раковъ ишао е у Скадаръ кодъ Омерпаше. Войске стое една прсма другой и дочимъ се о миру говори припремаю се за бой. Црногорци оштре ятагане, и чекаю свога крвника, да се іош колю, докле еданъ тече. Ми смо подпуно увѣрени, да ће храбри Црногорци сви прие изгинути него ли Турчину ишта попустити, што би имъ њихову досадашню славу помрчило. За сада оволико ако се што важно догоди одма ћемо саобштити.

Новости изъ Београда.

О бою у Ужицу пише дописник „Трг. Н.“ Прекюче сам почео да ово писмо пишемъ, па неимадохъ времена да га довршимъ, али и болѣ, ер садъ имамъ много више новости явити.

Знате како се заподео овде први сукобъ између Срба и Турака, па о томе нећу ништа да зборимъ. Турци су после тогъ случая повукли се у градъ и у неколико кућа око града, а наши су найвећи део њине вароши заузели.

Но кадъ дође г. Жабарац Турци се молише да имъ се уступи іошъ неколико кућа и башта, до некогъ потока на коме е една тако звана Чугурова табана, ер имъ е немогуће у такомъ маломъ простору сместити се. То имъ се допусти и уреди се та стварь тако да остану, докъ се невиди шта ће конференция решити. Но тиме дођу у блиски додиръ страже српске и турске — само ихъ е еданъ мали потокъ раздваяо; то и самовольштина турска учини, те е морало бити новогъ сукоба између њихъ.

То се и догоди синоћъ у 8 сахата. Турске страже опале изъ пушака на наше стражаре, кои су поредъ ватре сеђели; непогоде ихъ но им ватру распрште. На то се одговори съ наше стране и за неколико минута орило се у еданъ махъ по неколико стотина пушака. Помрчина е врло велика била, тако, да се несу могли онако измешани Срби и Турци распознавати. Но при свемъ томъ наше чете юначки пођу напредъ и почну Турке граду терати. После два и по сахата жестокогъ боя, наши заузму са северне и западне стране све куће и баштине до самогъ града, а Турцима остану у рукама найвише око петнаестъ кућа са югоисточне стране града. Пошто е Г. Жабарацъ неколико пута заповедао, да пуцнява престане и престану наши напредъ ступати, а да тога ние било найвише за еданъ сахатъ све до бедема градскихъ било би у нашимъ рукама. У Турака остане само 5—6 кућа башъ исподъ велике куле градске. Истина све то доста насъ е скупо стало, ер намъ погинуше четири храбра войника — три грађанина и еданъ селякъ, — али су баръ Ужичани овом приликомъ показали, колико су у станю свой животъ за слободу народню прегоревати, показали, да су достойни потомци негдашњихъ врлихъ юнака српскихъ.

Сутра данъ башъ у зору Турци наново отворе чарку изъ карауле, што е на едномъ брду више града. Наша два горска топа іошъ преко ноћ намештена су била на брду едномъ више циганске махале, да пуцаю на случай, ако би Турци са града изъ топова пуцали. На тай пуцань съ карауле оспе се наново пушка са нашихъ страна и на еден махъ долећала су у градъ зрна са свию брда, са три стране града. Тако траяше до 9 сахата, а онда Турци изнеше бео бариякъ ради примиреня, вальда, зато, што имъ српска танадъ несу найприятние око ушию певала. То имъ буде примлѣно. Одъ нашихъ ютросъ погинуше двоица; а ранѣнихъ е било синоћъ 14. а ютросъ 2.

Колико е Турака погинуло, незна се, ер их одма, чимъ падну, у градъ вуку. Ако буде истина — као што они сами казую — да ихъ е у првом сукобу погинуло 32. биће ихъ доиста и сада много више но нашихъ.

Тако е садъ овде. Народня е войска яко одушевлѣна и храбра. Турке више неће никако да виде у Ужици, ер су паксияни и ништа свето немаю.

Войсци е здраво криво, што е чинѣно примирие, кадъ Турци на правди Бога спалише Ужицу и непрестано излетаю и бию насъ,

„Тем. Цтг.“ явля, да су у цариградским конференцияма у српско-турской размирици углавлѣни следећи 12. точака: 1. Турци изилазе из предградия. 2. Град се осигурава, зато ће се градски реіонъ раширити, едан део турске вароши порушити а тако исто и неколико српски кућа, кое ће порта одкупити. 2. О учинѣной штети споразумеће се обе стране. 4. Порта дае гаранцие, тичуће се осигураногa града. 5. Што се тиче искупа землѣ о томе ће решити една воена комисия, коя ће се састояти изъ официра велики сила и порте као и една српско-турска цивилна комисия. 6. Ужице и Соко ће се порушити. 7. Турска посада у Београду, Фетизламу, Шабцу и Смедереву ограничити ће се на нужни брой. 8. Али бею се налаже да што пре сва спорна питаня извиди. 9. Постоеће одношае не сме ни една страна меняти, турски гувернеръ има у будуће са српскомъ владомъ у учтив сношай ступити. 10. Све слободнячке легие имаю се распустити. 11. О ефективномъ станю српске войске има се порта споразумети са српском владомъ како би се брой опредѣлию по пропорции праве потребе. 12. Порта обећава Србима што пре решити све у Цариградъ поднешене рекламацие.

— Из Београда пишу „П. Л.“ од 6. септ: По вѣстима изъ Цариграда подписан е берат о концесияма, кое султанъ Србии дае, и долазеће неделѣ очекуе се комисаръ кои ће га овамо донети. У томъ акту кажу дае се царска амнестия свима Србима кои су се 3. 4. и 5. юн. компромитовали, само се за будућность иште верность и привржeность према султану. Овде управо нико незна, кога се та амнестия тиче, ер нико на свету е ние искао. У осталом ће та царска милост по свой прилици и у толико доцканъ стићи, што мал' да неће дотле тврђава Ужице у српскимъ рукама бити. Оба комесара су тамо уговорили примирие, по ком е Турцима слободно било из града излазити; али то примирие ние дуго траяло, ер га Турци повредише тиме, што су 3. о. м. едну српску стражу напали, два момка убили и неколико ранили, услѣдъ чега се бой понови и Турци изнова у градъ стераю, одкуда они непрестано на варошь пуцаю. Данасъ е одтуда стигла една подужа депеша, коя е као што веле донела вѣстъ, да се на тврђави беле заставе вию и да се уговара капитулация. Српски предводитељи су, као што се говори, ставили Турцима условие, да могу слободно иза границе ићи, али без оружя. За истину овога гласа не могу ямчити, али толико е за цело, да бой од 4. о. м. еднако трае. — Докъ я ово пишем, држи се министарска седница подъ председништвомъ кнеза, и то као што се говори збогъ догађая у Ужици.

Я самъ вамъ недавно явио, да ће неколико батальона народне войске кућама пуштени бити, али сада се види, да су они само изменѣни, и већъ неколико дана трае та измена. Єданъ батальонъ доброволяца кои е до сада у Крагуевцу био, синоћъ е приспео овамо, а говори се да су и добровољци у Валѣву добили заповесть да овамо дођу, да преко зиме гарнизонску службу одправляю — ако догађаи у Ужици планъ тай не покваре. —

У последнѣмъ „Видд," читамо ово:

„Журнал де Константинопл" под 30. пр. м. смее се европскимъ новинама како су на еданъ путъ промениле гласъ у послу србско-турскомъ, па почемъ су пре плашиле Порту последицама, кое би ратъ са Србиіомъ имао за Турску, садъ блажие говоре кадъ су довнале да и сама Порта воли ратъ него одобрити самовольна захтеваня народа србског. Одъ измишлѣних 154.000 люди, коима су европске новине плашиле Порту, садъ — вели исти листъ — свеле су тай брой на 60.000. По нѣговомъ мишлѣню ни Бошняци, ни Арбанаси, па и никои народъ у Турской неће пристати узъ Србию, еръ су сви задовольни благодатнимъ реформама турскимъ.

Цариградске новине, као што ми судимо, и сада говоре съ онакимъ истимъ незнанѣмъ о србскимъ стварима и о Хришћанима у Турской, съ коимъ су навекъ говориле. Ми ћемо ихъ дакле известити, да су европске новине са свимъ основано потврѣивале да е у Србии преко 150.000 люди узето у народну войску, одъ коихъ су већъ ньих 100.000 и извештбани оружю; а резерва од 50.000 чека само на позивъ. Што већъ стои у Србии створено, то се залуду цариградске новине труде умалити и уништити, еръ речи не уништаваю постоећа факта; а ако не ће ни очевидним фактима да верую, то ће у толико горе по ньих бити.

Ми не знамо би ли у случаю рата Хришћани у Турской пристали узъ србске войске, али знамо и цариградскимъ новинама можемо поуздано рећи то, да ови Хришћани нису ни мало задовольни назови-реформама, и да садъ одъ разуздане турске войске и войничких терета страдаю више него и када.

Ми не знамо найпосле ни то, хоће ли бити рата; знамо само извесно да кнезъ Михаило не ће ни по што пристати ни на найманѣ штогод, што би могло шкодльиво бити интересима землѣ и достоянству народа.

Желѣ народа србскогъ нису илузие, као што се то допада рећи турском журналу, него су желѣ основане, и више него оправдане насилнимъ догађаима, кои се збише и све еднако збиваю у земльи нашой. Ми не можемо вавекъ остати изложени таковимъ догађаима, и ма како да смо неприятельи рату ипак налазимо да би нам ратно станѣ сносльивие било него продуженѣ станя садашнѣга. Висока Порта ако доиста желе миръ, и ако е онако лоялна и добронамерна према Србии, као што насъ то увераваю цариградске новине, и сама ће признати да се другче не може осигурати спокойство и благостанѣ Србима него испуненѣмъ ньиховихъ праведнихъ захтеваня. Валя се іошъ надати да ће то висока Порта увидети па и у дело привести, а да не ће од нас захтевати да трпимо оно, што е само кривицомъ нѣнихъ власти, нѣнихъ низама и жителя постало немгућно да се трпи.

У „Сов. Сл." (бр. 84.) напечатано је са Цетиња ово писмо:

„Напоследку чусмо радостан глас, да су руске новине започеле скупљати писанију у корист нашу. Тай е глас тако яко обрадовао све нас, да се неможе описати. За кратко време заборависмо то ужасно станѣ у ком се налазимо; заборависмо свое сиромаштво и потрвене наше баштине. Гледаюћи како се интересую нашом судбином туђински народи, ми смо се уверенощћу чекали у руским новинама наћи тако извѣстие, с тога, еръ нисмо могли ни помислити, да Руси ништа неосетише читаюћи извѣстия изъ наше землѣ, па били они ма какихъ убѣђеня, у вѣри или политици, и припадали ма каквимъ „филима" и „манима."

„Ми нисмо могли допустити нити допуштамо, да Руси ладнокрвно читаю, како се Турци припремаю, да са грднимъ силама нападну на Србию са три стране, и да уеданпутъ упропасте народъ, кои пође путомъ напредка и изображености. Дал' ће успѣти у своіой намери Турци — то е іошъ питанѣ.

„Ми нисмо могли ни помислити, да Руси могу ладнокрвно читати извѣстия, да већъ готово две године несрећни Црногорци, немогући подносити срамотно и тешко станѣ, забацише радъ и одадоше се незгодама и жртвама съ намером, да одбране право живлѣня.

„Не могу ни помислити, кадъ би когодъ одъ Руса дошо на Цетинѣ, главно гньиздо слободнихъ соколова Црнегоре, да би остао ладнокрванъ гледаюћи умирућу браћу по вери и крви, на голой земльи. На том простору, близу конака нашегъ млађаногъ и юначкогъ кнеза, онъ би увидио чопоръ белихъ шатора, подъ коима се чую последньи уздаси и стенянѣ црногорскихъ риечкихъ юнака . . .

„Ево изнадъ главе бореће гъ се съ душомъ юнака стои, жалостиво наклонивши главу, млада женскиня са дететомъ у наручию и доста е погледати на ню, да човекъ погоди шта она мисли и осећа . . . . А ево мало далѣ подъ другимъ шаторомъ, такође кодъ главе умирућегъ у страшнимъ ранама войника — баряктара, седи убиена жалосћу доста стара жена; близу нѣ стои млађани, лепъ Црногорацъ, одъ 14 година, са пушкомъ о рамену — Онъ чека тешку за нѣга и последню минуту очину и последнѣгъ завета. Настаде та торжествена минута и изъ прострелѣнихъ груди умирућегъ едва се чую ове речи: „Болѣ е умрети, драги брате, Миловане, него-ли неволянъ живлѣти! Туци се добро за слободу, како су се тукла и умирала твоя браћа." То му е био брат. Онъ спокойно умире, еръ зна, да ће нѣговъ заветъ свето бити извршенъ. Стара ће майка заплакати и саранити сина, благословивши овогъ четрнайестогодишнѣгъ да иде у битку, ђе се крвъ пролива за свету слободу землѣ, а сама ће саморана, отићи кући, ђе е чека сиромаштво и неманѣ на све стране! . . , . А ево опетъ позорие: Две босе жене расплетенихъ витица и са сузнимъ очима носе на носилама умрлегъ юнака, може бити ньиховогъ брата, а можо бити и мужа едне одъ ньихъ две , . . Ево трче мала деца съ тестиями у руци: она гасе жеђъ умирућимъ юнацима . . . . Погода е лепа; на полю топло да красние и бити неможе; сунце ярко гриє и тице весело пѣваю и чините се, да би само требало живити и живати . . . . Али не! Видети предъ вама такве муке и страхоте, а тамо . . — далеко . . . чуе се пуцнява пушака . . . . за слободу . . . .

„ Немогу више да пишемъ; срце ми пуца одъ яда, очи пуне крви, руке се тресу, осећамъ, мисли се сплећу . . . Ево близу Цетиня нашихъ душмана слободе и света . . . Збогомъ! идемъ да умремъ за свету слободу, — ако останемъ живъ на паса'ћу . . . . .

18. Авг. Славенин.

„L' Illustration" о Црной Гори.

У последнѣмъ своимъ брою доносе намъ овай илустрирани француски листъ чланакъ о Црной Гори, кои овде нашимъ читательима саобштавамо. Онъ гласи овако:

„Црногорци бию славодобитно юначки бой. Ни повѣстна бѣсноћа Турака, ни преважнии ньиховъ брой неможе поноснимъ брђанима вратъ сломити. Живимъ се Богомъ заклеше, да неће душману оставити ништа до голи клисурина омашћени ньиховомъ крви. Држећи се рачуна, коимъ е брой Црногораца назначенъ, неби Турчинъ ни за десетъ година могао изтребити овай юначки народъ. А оће ли Европа допустити да се униште ови юнаци? Надаюћи се, да ће Француска наставити започето племенитимъ одушевлѣнѣмъ дѣло слободе, и ставити се на чело югославенскога покрета, буди нам дозволѣно обратити се на све домородце, коимъ е срце како валя. Црногорци су Хришћани. Небране они само свое кућиште, ние едино насилѣ турскога господарства противъ коегъ се они одъ вѣкова, боре, већъ е вѣра, вѣра пре свега млада, жива, првобитна. Нема тога, кои би двоумио, нема кои би мудровао; вѣра е ньихова силна, еръ су и они силни. Али неће само то дирнути човѣка. Пре него што о томъ говоримо, колика е ньихова бѣда, колики су яди што ихъ трпе, где дан за даном бране свою слободу, валя побити предсуде, побити клевете. Вели се, да е Црна Гора стѣциште лупежа. Твердомъ вѣромъ увѣравамо свакога, ми кои смо съ ньима живили, за време рата и мира имъ се дивили, ми твердомъ вѣромъ увѣравамо свакога, да се више одъ године дана у овой земльи о убиству или крађи ништа ни чуло ние. У пређашня времена беше иначе. Народъ, коегъ е турска дивячъ, рекао би, осудила на еданъ едини посао, вечити рат и борбу противъ душманина, како да неприоне уз оно, што у свакомъ рату бива. Поля нема, да га оре, а где га е имао, небияше му када да га обради, како да сада ненавали на стада у сусѣдни му краеви, где бияше свега у изобилю, где е све подъ безбожним ярмомъ омлитавило било? Заръ то ние праведанъ харачъ на крстъ часни и слободу? Покойни кнезъ Данило оплеменио е и ублажио свой народъ; одъ вѣка беше юнаци, по нѣму посташе поносни, па ће такови и до века остати.

Путуй Црномъ Горомъ, вѣре ми сигурние ћешъ проћи онимъ брдинама одъ Котора до Скадра него ли Францускомъ; ни жива душа неће у те дирнути.

Рекосмо да су Црногорци несретни, али валя да гледашъ своимъ очима ту неволю, видишъ колико е страшанъ ньиовъ положай, да узможешъ валяно оцѣнити колико е ньиово юнаштво. Ньиовъ неприятель уређуе и храни свою войску како треба, а како они? Неђу ништа до комадъ црна леба, или кои залогай браветине. Где су имъ зграде, да ихъ напуне житомъ? гдѣ сигурно мѣсто да заклоне люте ране? Тога свега у ньихъ нема. Жене и деца носе ранѣне на свои леђи на Цетинѣ; у цетиньскимъ кућама свуда ранѣни, свуда умиру юнаци; тврда земля ньина постельица, а немаю се чимъ ни покрити, и телъ неколико крпа, да завию тешке ране.

Кадъ нема никакве помоћи, како да лечишъ ранѣнике, запречуеш болесть, коя немило хара юнаке. Тужно е погледати Цетинѣ. Предъ врати чекаю ранѣни люди, овай безъ руке онай безъ ноге; подъ жаркимъ сунцемъ чекаю ладну ноћь, коя им убитачнимъ мразомъ задае смрть. Млади кнезъ Никола не штеди ни здравля ни труда, да им олакша тешко станѣ у ове дане неволѣ, али што ће сама та племенита душа, тому се оће више руку. Нѣговом родолюблю и пожртвованю нема примѣра! Нити се ко тужи, нити плаче, само кад и кад провалюе се крозъ неизмѣрне муке по кои уздисай.

Ту се трпи, моли, умире чврстомъ юначкомъ вѣромъ и мирномъ свѣсти.

Кадъ Црногорацъ издане, чуе се само: Умро е за домовину; жене неплачу, еръ то само кукавице раде.

Говорио сам о женама, рекао би, да су веће юнакинѣ него мужеви юнаци. Оне су ядне даню и ноћу на ногу. Пред вече слазе у Которъ да купе жита, кое саме доносе у млинъ, саме мѣсе хлебъ саме иду на боиште, где ихъ очекуе мужъ, братъ ил отацъ, да му донесу хране.

УГАРСКА.

— Уредникъ „Мађарорсага" Карлъ Сатмари, 6 о. м. преслушанъ е одъ войничкогъ суда. Узрок збогъ коегъ е противъ нѣга парница подигнута, вели „М. Шайто" да е неки чланакъ одъ Тордаиа, у комъ се за одржанѣ закона одъ год. 1848. говорило.

АУСТРИЯ.

9 септ. после подне кренуло се Негов. Величество на путъ у Моравску и Ческу. У пратньи су

гг. велике войводе Вилхелмъ и Карлъ Фердинанд, ратни мистаръ фелдцайгмайстеръ грофъ Дегенфелд, оба ђенерална ађутанта грофови Крензиль и Куденховъ, као такођеръ и свита одъ преко 150. штабских и вишихъ официра. —

8. Септ. продужена е подробна дебата о известию одбора ради увођеня трговачкогъ закона. Чеси и Поляци, су већиномъ отишли изъ дворане; заоставши седамъ Полака и петъ Чеха нису гласовали. Сви параграфи о увађаню трговачкогъ закона примлѣни су већиномъ безъ дебате изузимаюћи § 27 кои е незнатно изменѣнъ.

На предлогъ извѣстителя (Кайзера) чита се проектъ закона по трећи путъ, и би одъ леве стране и центрума готово едногласно примлѣнъ.

Председникъ: Имамо іошъ еданъ предлог одъ дра. Милфелда односећи се на уважанѣ трговачкогъ закона, кои овако гласи: да домъ изрече очекиванѣ, да ће влада обшти трговачки законъ уедно и у земляма са оне стране Лайте увести и то уставно по § 13 државногъ устава. Предлогъ овай е довольно подкреплѣнъ, я дакле отварамъ о нѣму обшту дебату.

Куранда: Предлогъ Милфелдовъ е са одбацанѣмъ предлога Скенеовогъ већъ обавлѣнъ.

Председникъ даде о предлогу Милфелдовомъ гласати. Осимъ предложителя нико се не диже за предлогъ. —

СТРАНЕ ЗЕМЛѢ.

Русия и Польска.

Адреса кою е грофъ Замойски одъ неколицине польски повереника добио да е великомъ кнезу Константину саобшти, гласи овако:

„Господине грофе! Безпримерни несрећни случаи у истории польской, прекидаюћи политичко биће Польске, нису могли духъ народа ослабити, или ватрену свесть историчкогъ позива нѣговогъ угушити, па башъ ни учанити да оладни Духъ народа би силнии чрезъ оданѣ и жртве, чувство се умножаваше тугомъ и надеждомъ, и иште у одсуднимъ часовима, да намъ се поврате отета права и слобода, коя е столѣтияма посвећена. Іошъ лане е поднешена престолу адреса искала да намъ се та права поврате; затимъ су бирачи позвани да сресне и варошке саветнике бираю, у своіой са двадесетъ иляда подписа снабдевеной молби тадашњемъ наместнику изявили, да се о обштимъ потребама землѣ изразити може само изборно заступништво са слободномъ дискусиомъ, а напротивъ да ново уведене институциие неће бити кадре землю одъ претеће іой опасности спасти. Ратно станѣ учини, да се та молба ние могла поднети и потребе земальске на кое се опетъ ние обзиръ узело, повукоше за собомъ предвиђене несретне послѣдице.

Данасъ се ми Поляци у име друштвенога реда и европске цивилизациие, позвани чрезъ Њг. Вис. великогъ кнеза Константина, да не допустимо земльи ближе къ пропасти доћи, — искупимо изъ свию части землѣ, и неимаюћи другога пута на комъ би явно ступити могли, обраћамо се на тебе грофе, уздаюћи се да ћешъ ти Њг. Вис. изявити потребе и осведоченя, коя изъ дубльине срца и душе наше проистекоше, држећи да е шкодльиво затаяти ихъ, а да ће нуждно бити гласно ихъ целоме свету обявити.

Ми се неодричемо участия на дарованимъ намъ институциама, али држимо за дужность изяснити се, да е земля чрезъ употреблѣна до сада средства доведена у станѣ, у комъ се неће ни силомъ войничкомъ, ни войничкимъ судовима, ни тамницомъ, ни прогнанствомъ па ни осудама на смрть умирити; напротивъ ће се тиме раздраженость до крайности довести и земля поринути на путъ несретанъ како за владу, тако и за оне надъ коима се влада. Ми пакъ као Поляци, само ћемо онда владу подпомагати моћи, ако та влада буде народна, влада польска, и ако поредъ слободнихъ закона све провинциие отачества нашегъ сѣдинѣне буду. Та и сам е велики кнезъ у позиву свомъ ово наше отачестволюбие чествовао и обећао намъ, да ће помоћи за благо отачбине радити. Ми любавь неможемо разделити, и любимо цело отачество наше у онимъ границама, кое му е Богъ положио и кое су му историске традициие наменуле.“

Адреса е била великомъ кнезу 30. авг. предата; онъ обећа као што „Часъ“ явля, да ће се на ню до 3. а найдуже до 8. о. м. одговорити. У место тога е 3. о. м. полиция дворъ грофа Андриие Замойскогъ посела, писма нѣгова преметала а найпосле и самога грофа у Петрбургъ одвела.

Француска.

Изъ Париза од 5 септ. являю „Ванд.“ да неће бити новога избора, премда су сви скоро министри за то били. По томе се изъ нова види колико то важи кадъ се еданъ или други или више министра за кою стварь заузму. Царъ каже не, па одъ оно-лико противника нѣговогъ мнѣния, постану исто толико бранителя. По последньимъ заключцима ће се законодавно тѣло у децембру састати и само кратку сесию држати. — На францускомъ двору очекую се нововѣнчани, португалски краль са своіомъ супругомъ, кћеромъ краля Виктора Емануила, да ће на посѣту доћи. И ђенералъ Палавићини кои се своимъ юначтвомъ особитога повереня и милости Наполеонове удостоио, позватъ е къ овоме. Он ће можда за особиту свою заслугу осимъ почастне легиие добити и почастну диплому за почастног губернатора одъ Каене. —

ШПАНЬОЛСКА.

Као што „Корреспонденциа“ вели ние шпански кабинетъ збогъ изражая Наполеоновогъ приликом аудиенциие ђенерала Конха тилѣрияма концесие чинио, него е башъ противно. Маркезъ де ла Хабана е непристойне изразе кое е Луй Наполеон према шпанскоме посланику употребио, одма у Мадрид явио, и ђенералъ Конха добие одъ Маршала О Донела строги налогъ да иште изясненя. Министар Тувнелъ извештенъ о ствари, поднесе цару захтеваня шпанскога кабинета, а царъ се онда снисходио маркезу де ла Хабана речи свое овако разяснити: „да онъ никако ние смерао шпански народъ или кральицу врећати, споминюћи га на све доказе, кое е онъ у томъ обзиру одъ како е на престолъ ступио, дао. Луй Наполеонъ е уверавао далѣ, да онъ приятельство и повећанѣ *Шпание* жели, и да е кральици искрено наклонѣн. Премда кральица такву наклоностъ не осећа, ерь она очевидно избегава свако приближиванѣ къ царском двору, и премда народъ шпански на бонапартистичка увераваня о приятельству слабо држи, то е горньимъ изясненѣмъ ипакъ све заглађено. Али нити ће Л. Наполеонъ то пониженѣ, нити шпанска влада и шпански народъ увреду ону заборавити. Положай Наполеоновъ према францускомъ народу, употребленѣ француске снаге у Мехико, и замршай у Италии у овай паръ су му яко везали руке, те е морао попустити, а осимъ тога непоказуе му се никаква политичка цѣлъ, коя би се за царство изъ судара са Шпаниомъ постићи могла. Програмъ „Франса“ сѣдиненѣ латинске католичке расе подъ предводительствомъ Француске, съ тимъ се неби поспѣшио, и неузимаюћи у рачун, да е мржня противъ свега што се Бонапарте зове, у срцу сваког правогъ Шпаньолца дубоко усађена. Мржня ова се сигурно ние сманяла чрезъ найновие догађае у Италии, ерь либерална преса напада због катастрофе кодъ Аспромонте, много више Луй Наполеона, него Виктора Емануила. —

Италия.

Последня известия о Гарибалдиевомъ здравлю, слабу даю надежду да ће оздравити. Лекари су се изъ нова уверили да се тане у чланку заглавило, али несмеду да се усуде уклонити га. Честа костоболя Гарибалдиева као и у обште станѣ нѣгово, не допуштаю за сада да се такво што предузме. Изъ Париза опоминю, да е ђенералъ Дивиние, кои е у битки 5 юния 1848. сасвимъ исто тако као Гарибалди ранѣнъ био, покрай найболѣ неге одъ стране париских дворских лекара, после 30 дана умро. Симтоми кои се на рани Гарибалдиевой сада показую, кажу да се подпуно слажу са онима коя су на рани ђенерала Дивиние опажана. При том се споминѣ и злосретно леченѣ Кавурово одъ стране талиянскихъ лекара.

— Мовименто явля да е еданъ Гркъ кои се неко време у Ђенови задржава, добио писмо одъ едногъ земляка кои е при Аспромонте међу Гарибалдианцима зароблѣнъ, следећега садржая:

„Госп Леонидас! Ми смо зароблѣни, я и Цисси, а немамо ни кошуля, ни ципела, нити едне паре у цепу. Мислимъ да ће насъ іошъ вечерасъ оправити у Алесандрию. Учините што за нас, ерь ћемо пропасти, злоставе насъ страшно, а едемо само плеснивъ двопекъ. . .

А. Н. Лоизо.

Вѣсти о здравлю Гарибалдиевомъ одъ дана на данъ су озбильние. Тако являю изъ Турина одъ 4 септ. да су приятельи Гарибалдиеви, а нарочито Кавцио и Декцери, кои су дошли исъ Специе, лекаре ђенералове забринуте затекли и да имъ ови нису могли известно казати хоћели моћи ногу му излечити. Овай гласъ у савезу са ючерашньомъ вести, по коіой се ампутация неће моћи избећи — а као што неки веле да е већъ и била, — врло е немило све дирнуо. Ние много речено пишу „Дрезд. Ж.“ кадъ кажемо, да три четвртине становништва талиянскогъ понашанѣ владино у злосретномъ судару томъ осуђую, шта више да е симпатия за Виктора Емануила и нѣгову околину сасвимъ изчезла.

— Изъ Милана пишу „Ванд.“ одъ 3. септ: У Contrada dei muri u Sta Margheria или болѣ рећи у онимъ истимъ просторияма где су држане скупштине укинутогъ демократичкогъ клуба и Associazione emancipatrice, кои іош и сада ревностно дѣлую, налази се еданъ протестъ врло оштрога израза противъ поступка владе Виктора Емануила према Гарибалдиу, снабдѣвенъ са многобройни подписи. У њему се као што „Тр. Ц.“ явля, изявлюе, да су Викторъ Емануилъ и нѣгова влада са свимъ изгубили право на поштованѣ одъ стране Талиана, и на покорностъ одъ стране подайника да се народъ у коега име подписательи протеста говоре, свечано одриче Виктора Емануила и да у будуће управу свое ствари самъ у руке узима. Не само да се Ратаци, Петити и Киялдини као издавце, отачества, него се и Викторъ Емануилъ као недостоянъ круне, проглашую. — Влада е како веле добила вѣстъ, да се у Милану склопило друштво младихъ люди, кои су се противъ живота Ратациевогъ заверили, и да су већъ и особе назначене кое ће атентатъ извршити. Услѣдъ тога би већъ и една кућа на Кастелпияци, кою су као гнѣздо завереника назначили, ноћу преметана. Али у место траженихъ четири младића нађоше у реченой кући само едногъ сулудогъ старца, било садъ, да е прияава неоснована, или да су птице већъ излетиле биле.

Усталашка партия у обште чини се да ние устрашена, ерь по найновиимъ вестима саобштила е она Ратациу следећа условия „ако хоће да с њиме у споразумленю раде и да се иначе миръ у земльи одржи.“ Та условия за изравнанѣ и за мир гласе овако:

1. Безусловна амнестия Гарибалдиу и нѣговом корпусу. 2. Укиданѣ обсадног станя на югу. 3. Подпуна слобода штампе. 4. Распустъ коморе депутираца, да се опросте Наполеонскихъ депутираца. 5. Да се нова изборна колегия сазову, како ће бити избрани нови депутирци кои неће на Паризъ гледати. 6. Непрекидно умноженѣ и оружанѣ войске. — 7. Да се сви изъ Гарибалдиеве чете, кои су за войнике способни, у войску уврсте. 8. Да се оправи Наполеону ултиматумъ ради одласка войске нѣгове изъ Рима, па ако на то не пристане, да се дипломатска сношеня са Францускомъ прекину.

— „Ванд“ саобштава писмо американскогъ конзула у Бечу и одговоръ Гарибалдиевъ на нѣга. Оба писма су писана после Гарибалдиевогъ пада. Писмо американскогъ конзула гласи овако:

У Бечу 20. Авг. 1862.

Ђенералу Гарибалди у Специи, Италия.

Ђенарале!

Будући да немогосте велико и патриотско дело, кое сте не давно у интересу вашегъ милогъ отачества започели, за сада довршити, узимам себи слободу обратити се на васъ да дознамъ, били противъ садашньихъ планова вашихъ било, кадъ би намъ силну десницу вашу у бою позаймили, кои ми сада за одржанѣ слободе и единства велике наше републике биемо.

Бой нашъ нетиче се само собственихъ нашихъ интереса, него и интереса читавогъ изображеногъ света.

Неизмерна би била добродошлица и одушевленѣ са коима би васъ у нашой земльи, где сте ви некада живили, дочекали, и позивъ вашъ да наше валяне войнике у бой водите кои се за исто начело бию, за кое сте ви читавогъ живота вашег тако племениго дѣловали, био би такавъ, као што би ви желили.

Држаћу се за сретна ђенерале, ако узмогу одговоръ вашъ добити.

Остаемъ и т. д.

Теодоръ Канизиусъ
конзулъ.

На то е Гарибалди одговорио: Теодору Канизиусу, конзулу сединдних држава, у Бечу.

Господине!

Я самъ зароблѣнъ и опасно ранѣнъ, ние ми дакле могуће самъ о себи располагати.

Али држимъ да ће, кадъ се робства опростим и ране излечимъ, згодни тренутакъ бити, када ћу моћи желю мою испунити, да великой американской републици, кое самъ грађанинъ и коя данас за общту слободу боякъ бие, службу свою посветити.

Остаемъ и т. д.

І. Гарибалди.

— Што се амнестие за Гарибалдию тиче, пише „Опонионе“: Ћиялдини е Гарибалдиа за два дана надвладао' а министарство ние кадро да се за три неделѣ реши. Оно доста ясно показуе страх одъ демонстрация кое би букнуле, кадъ би се народньи любимацъ као окривлѣни предъ суд ставио. А сада ће текъ гледати да до процеса недоће, еръ га Гарибалди, кои ће по свой прилици помилованѣ одбацити, са свои приятельи захтева. Касационни судъ у Неаполю решио е, да се изъ обзира на явну сигурностъ процесъ противъ Гарибалдия неможе предъ крим. судом Калабрие водити, и оставио е касациономъ суду у Милану да онъ назначи онай суд, коме ће се тай процесъ предати. —

— Неколико Гарибалдиста кои су у градићу Монте-Рати затворени, писали су Ратацию писмо, изъ кога се види да се с њима не поступа онако као што званичне новине пишу:

У градићу Монте-Рати кодъ Ђенове 30 августа 1862.

Господине попечителю!

Ми доленодписани являмо господину попечителю, да се съ нама и нашимъ друговима не само не поступа са особитом пажньомъ, него да су 450 апсеника кои се у градићу налазе, у маленимъ собама потрпани, да немаю ни свѣжа воздуха нити шетнѣ, и да се изъ соба за спаванѣ не пуштаю, те тако мораю збогъ маленогъ простора лежати. Ми доленодписани, насъ тринайстъ, затворени смо у маленой едной соби одъ десетъ стопа у четврт, из кое никуда несмемо. Лежимо на земльи и трпимо нужду у свему што на чистоту или на одржанѣ здравля спада: писма одъ нашихъ фамилия не даю намъ се, а и сумнямо да и она писма коя ми пишемо доспеваю онамо куда треба, саобраштай са светомъ намъ е сасвимъ одсеченъ, и сваки данъ намъ све веће препоне међу, кадъ хоћемо себи с поля угодности какве да набавимо.

Влада коя съ нама зато, што смо се за единство народа подъ девизом „Италия и Виктор Емануилъ“, дигли, горе поступа него што би са простим злочинцима поступата смела, гледа да се пред светомъ званичнимъ лаганѣм извини. Ми захтевамо светкости, воздуха, простора за шетню, ми захтевамо да намъ се допусти о трошку нашемъ набавити што намъ е нужно, и да се сродници и приятельи наши известе где смо и како намъ е. Или нека намъ се ово допусти, или нека се више не лаже и наше фамилие и народъ не вара.“ —

Од тихъ тринаестъ подписаних већ по имену спадаю међу виши сталишъ: Барон Малато, маркез Рипадаро, витезъ Бисиняни, Ахилъ одъ Виламена, маркезъ Маурици, кнезъ Нишеми, кнезъ Колона.

— 26. авг. е у Неаполю више копия едне адресе на Гарибалдия штампано, кое се по вароши разнесоше и одма са многи подписи снабдѣше. Посланикъ Рикарди е већъ послао Гарибалдии три екземплара, кои су многе подписе имали. И у Палерму е неколико екземплара те адресе разнешено; она гласи овако:

„У Неаполю 26. септ. 1892.

Ђенерале! Ето е већъ две године како су Бурбонци у Неаполю стрмоглавлѣни. Две године е садъ, како сте ви, душа и вођа огромнога предузећа, први развивши народню заставу, самъ у нашу главну варошь нашу улѣгли, и одъ целога народа са одушевленѣмъ дочекани. Ми би се найсветиега човечиегъ чувства одрекли, то естъ одрелки би се благодарности, кадъ би несрећу вашу ћутећи подносили и данашньи данъ непрославили. Данасъ вамъ, знаменити робе, Неаполь шалъ любезни поздравъ свой. Биле промене човечанске судбе какве му драго, они вам славу отети не ћеду, да сте насъ Талиянима учинили, а нами ће оставити споменъ у срцу. Подписи.“

Грчка.

Изъ Грчке важни гласови долазе, да е влада законъ о народной войсци потврдила. Енглеской, коя жели Турской іоштъ кое време животъ продужити, то се нимало не допаде, и већ е преко свога посланика явила, да е ньой врло добро познато, да Грчка намерава у турску буну пренети; али да ће она (Енглеска) озбильно томе на путъ стати.

Найновие вести.

— У Петрограду 8 септ. Еднимъ царскимъ манифестомъ наређуе се после шестогодишнѣ суспензие, рекрутиранѣ за год. 1863, при коіой се 5 момака одъ иляде узимати имаю. Рекрутиранѣ ће почети 15 януара.

— У Нюіорку 28 авг. Вѣст да е ђенерал Яксонъ са 50,000 конфедерираца преко Потомака прешао и Фредерикъ заузео, обистинила се.

У Турину 6. септ. Прошле ноћи се догодише три политичка убиства; то естъ неки Кавалказела, венецианац, неки дворски бакрорезацъ и секретаръ швайцерскогъ посланика, Гурти, убиени су од непознате руке, као што А. А. Ц.“ явля. Исти листъ доноси такођеръ вѣстъ да су мађари: Г. Фриђеши, подполковникъ; грофъ Гао. одъ Бетленъ, Баронъ Жолтанъ одъ Банфи, Леополд од Семзеи, Ем. Кепешъ одъ Зомборъ, Стеванъ Цвиянъ, Дионис. Ситаръ, Юлие Сасъ, Викторъ Холанъ, Ал. Реда, Лудвикъ Симонъ и Лудвикъ Сабо ушпени и у градићъ Рати ди монте кодъ Ђенове донешени.

— У Ђенови 5 септ. Найновии глас од 5 септ. о Гарибалдиевой рани гласи овако: „Болови на споляшнѣм чланку су попустили. Ноћ е прошла на миру. Енглески докторъ Патридге, кои е юче стигао, слаже се подпуно са начинсмъ леченя, кои е досадашньи лекар употребио и неналази ништа да се у леку промени“. — Међу Гарибалдиянцима кои су 2. о. м. овамо стигли, биле су и две женске преобучене у мужко одело. —

ТРГОВИНА.

У Бечу е 8. о. м. продато 25 — 30,000 мерова шенице, на месту у Ђуру банатска по 4 фор. 65 нов. и 5 фор. — Марошка по 5 фор; Ражъ мађарска по 3 фор. 25 н; ечамъ словачки по 2 фор. 90 нов; зобъ по 1 фор. 85 нов. и по 1 фор. 90 нов. одъ мерова.

Радня е била жива, слабие сорте шенице осташе у пређашньой цени, а банатска е за 10 нов. пала.

Цена ране у Пешти: Шеница банатска 4 фор 30 до 4 фор. 60 потиска 4 фор. до 4 фор 25 нов. и 4 фор. 55 нов; ражъ 2 фор. 60 нов. до 3 фор. ечамъ за пиво 2 фор. 50 н. до 2 фор, 70 нов. — ечамъ за рану 1 фор. 55 нов. до 1 ф. 60 нов. кукурузъ 3 90 нов. до 4 фор; — проя 2 фор. до 2 фор. 20 нов. — одъ мерова дольно-аустр.

Цена лоя е у прошлой недельи спала на 36 — 37 ф. по центи, еръ се слабо тражио.

ОГЛАСЪ.

Стечай.

Српска православна новосадска обштина као руководатель закладе Луке Миланковића отвара стечай на штипендиумъ одъ годишньи 500 фор. а. вр. за ученике реалнихъ школа.

Сваки проситель има своіой молбеници приключити:

1. крштено писмо, коимъ ће доказати да е Србинъ православне вере,
2. сведочбу одъ дотичне политичне власти о станю имаия нѣговихъ родителя,
3. сведочбу лекарску, да е здрава састава,
4. школске сведочбе одъ последня два течая.

Молбенице кое нису са прописанимъ сведочбама снабдевене неће се уважити.

По вольи завештателя имаю синови новосадски првенство на речени штипендиумъ.

Изъ седнице срб. православ. обштине држане.

У Новомъ Саду 6. септембра 1862.

Председникъ у обштини.
Георгий Стойковићъ.

(67—2—3)

СТЕЧАЙ.

У мѣсту Мохову упразнѣно е мѣсто другогъ учителя. Са овимъ званиемъ скопчана:

1. Годишня плата 160 фор. а. вр.
2. 10 мерова пож. жита.
3. 3. хвата дрва
4. Слободанъ станъ.

Рокъ стечая трае до 20 септембра тек. год.

Просительи имаю свое молбенице снабдѣвене доказима, да су прописане науке свршили, и на честн. архидиецезални конзисториюмъ управлѣне до споменутогъ рока подписаномъ поднети.

У Вуковару 3 Септембра 1861.

Косма Миланковићъ
протопресв. и диштрикт.
школа надзиратель.

(66—2—3)

ОБЯВА.

Одъ варошкогъ Суда сл. кр. вар. Новог Сад дае се свакомъ на знање: На писмено захтеванѣ А. Голдштайна и синова из Пеште есте са пресудомъ одъ 2 о. м. стециште (конкурз) преко свегъ какво му драго име имаюћегъ покретногъ и непокретног имаия овдашнѣгъ ћурчие Гаврила К. Поповића изречено и за привременог куратора стецишгне масе господар Яковъ Вучетићъ ћурчия, а за заступника исте массе пакъ господинъ адвокатъ Стева Павловићъ наименовани.

Зато се сви повереници истога кридатара позиваю, да ньова захтеваня против исте стецишгне масе до 15 10 и 17 октобра т. м. кодъ овогъ варошкогъ суда съ тимъ сигурние прияве, ербо се они после изтеченогъ времена више примити неће.

Одъ суда сл. кр. вар. Н. Сада дне 5 ав. 1862

За судца.
Павле Стояновић
градоначелникъ.

61-2-3

У месту Лединци, у срезу илочкомъ, упразднѣно е звание учителя, съ коимъ е скопчано:

1. Годишня плата 210 фор. а. вр.
2. 20 пожунски мерова жита.
3. 20 пожунски мерова кукуруза.
4. 6 хвати дрва
5. 12 фунти свеће и
6. Слободанъ станъ.

Стециште отвора се до 25 септембра тек. године.

Просительи имаю свое молбенице о свршенимъ наукама доказима снабдѣвене и на чести. архидиецезални консисториюмъ управлѣне, не само на подписаногъ ради саобштеня таковихъ и дотичном обштеству поднети, него и лично себе до речног рока црквеномъ обштеству представити и едне службе у цркви поняти

У Карловци 29 авг. 1862.

Павелъ Николићъ
протопресвитеръ

(64—2—3)

Обява

У новосадской гимназии починѣ се школа т. г. 1 окт. по србскомъ.

Уписиванѣ ученика биће 28, 29 и 30 септембра. При уписиваню сваки е ученикъ дужанъ положити уписну таксу одъ 2 ф. 10 н. и школарину годишню 8 ф. 40 н. — кои су потребити и не могу платити, имаю то доказати законити атестати одъ дотичнихъ власти.

Намештанѣ ученика по станови бива са знанѣмъ управительства гимназие.

Н. Садъ 6 Септембра 1862.

Управительство гимназие новосадске.

65—2—3)

Уредникъ и издаватель Петаръ Нинковићъ

Епископска печатня